

Viraston antamat lausunnot ajalla 10.3. - 20.4.2020

200/00.04.00/2017, 54/10.02.04.00/2020, 55/10.02.03/2020, 35/08.00.00.00/2020,
17/08.00.00.00/2020

MH § 63

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Nikola-Määttä ovat 19.3.2020 antaneet Väylävirastolle seuraavan sisällöisen lausunnon:

"LAUSUNTO RATASUUNNITELMASTA LEPIKKO-PALTAMO, KOKONLAHTI TASORISTEYSTEYDEN TURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

Tausta

Väylävirasto on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Lepikko - Paltamo Kokonlahden tasoristeysten turvallisuuden parantamisen ratasuunnitelmasta. Ratasuunnitelma koskee Paltamon kunnassa sijaitsevia Lepikon (Koikeronlahdentie), Veräjäkorven (Likolahdentie) sekä Paltamo, Kokonlahti (Kokonlahdentie) tasoristeyskohteita. Em. tasoristeyskohteet kuuluvat Liikenne- ja viestintäministeriön ja Väyläviraston vuonna 2017 käynnistämään tasoristeysten turvallisuuden parantamisohjelmaan. Sekä Lepikon että Veräjäkorven tasoristeyskohteissa on puutteita turvallisuudessa ja onnettomuusriski on suuri. Lepikon tasoristeyskohteen olosuhdeluokka on 6 ja Veräjäkorven tasoristeyskohteen 5 asteikolla 1-7, jossa 1 on vähäinen riski ja 7 suuri riski.

Suunnitelman mukaan Lepikon ja Veräjäkorven tasoristeyskohteet poistetaan ja Kokonlahden tasoristeyskohteita parannetaan. Nykyisellään Kokonlahden tasoristeys on puolipuumilaitos. Valtatieltä 22 katkaistaan Koikeronlahdentien liittymä Lepikon tasoristeyskohteen kohdalla ja Likolahdentien liittymä Veräjäkorven tasoristeyskohteen kohdalla. Suunnitelmassa esitettävä Lepikon ja Veräjäkorven tasoristeyskohteiden korvaava yksityistieyhteys alkaa Lepikon tasoristeyskohteesta Koikeronlahdentieltä ja jatkuu Oulu-Kontiomäki rataosan lounaispuolelta Paltamon liikennepaikan länsipäähän Kokonlahden tasoristeyskohteen. Suunniteltava yksityistie sijoittuu Oulu-Kontiomäki rataosan ratakilometrivälille 898+700 - 901+220. Valtatie 22/Kokonlahden liittymään esitetään väistötila ja samalla katkaistavaksi tonttiliittymä Kokonlahdentien vastapäätä. Korvaava yhteys esitetään nykyisen Viistetien kautta. Uuden yksityistieyhteyden ja valtatie 22 väliselle osuudelle esitetään lisäksi odotuskaistaa.

Ratasuunnitelman vaikutukset

Ratasuunnitelman merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat liikenteen turvallisuuteen, sillä kahden tasoristeyskohteen poistaminen parantaa turvallisuutta rautatiellä ja vähentää valtatie 22:n onnettomuusriskiä. Uuden tieyhteyden myötä kulkuyhteys Paltamon keskustaan suuntaan säilyy ennallaan tai parantuu, mutta Veräjäkorven tasoristeyskohteen poistaminen aiheuttaa vähäistä kiertohaittaa Likolahden asukkaille ja jalankulkuliikenteelle valtatie 22

linja-autopysäkillä kuljettaessa. Ratasuunnitelmalla ei todeta olevan vaikutuksia ympäristöön, maisemaan, kaavoitukseen, kasvillisuuteen tai eläimistöön, taajamakuvaan tai kulttuuriarvoihin, meluun ja ääriinään, kuivatusjärjestelyihin, vesistöihin tai pohjavesiin.

Ratasuunnitelma

Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (2018) Savonradan kehittäminen on todettu erääksi tärkeimmistä Kainuuta palvelevaksi ylimaakunnalliseksi liikennehankkeeksi. Savonradan kehittäminen, ts. ratayhteyden parantaminen nopealle henkilöjunaliikenteelle (tavoitenopeus = 160 km/h) yhteysväillä Kouvola-Kajaani- Oulu on keskeistä Kainuun saavutettavuuden parantamiseksi.

Voimassa olevassa, Kainuun maakuntavaltuuston 16.12.2020 hyväksymässä, Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 on osoitettu Oulu (maakuntaraja) - Kontiomäki ja Kuopio - Iisalmi (maakuntaraja) - Kajaani - Kontiomäki ratayhteydet merkittävästi parannettavina päätösinä sekä sen nykyiset ja uudet liikennepaikat Rasimäkeen, Kuluntalahteen ja Kuusikkoniemeen. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Vaihemaakuntakaavassa on annettu merkittävästi parannettavaa päätösinä ja liikennepaikkaa koskeva suunnittelumääräys: "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava tasoristeysten poistamiseen ja radan kantavuuden parantamiseen akselipainoltaan 25 tonnin painoisille junille" .

Vaihemaakuntakaavan maakuntakaavaselostuksessa todetaan, että Oulu-Kontiomäki ratayhteyden kehittämistoimenpiteet liittyvät radan välityskyvyn lisäämiseen ja häiriöherkkyyden vähentämiseen jatkamalla nykyisiä liikennepaikkoja ja rakentamalla uusia liikennepaikkoja, tavarakuljetusten tehostamiseen radan kantavuuden lisäämisellä akselipainoltaan = 250 kN junille sekä henkilöjunaliikenteen nopeuttamiseen mm. tasoristeyspoistamalla. Tasoristeysten poistaminen edellyttää lisäksi korvaavien yksityistiejärjestelyjen ja alikulkuyhteyksien toteuttamista.

Ratasuunnitelmaan sisältyvien tasoristeysten turvallisuuden parantaminen edistää Kainuun vaihemaakuntakaavan 2030 toteuttamista ja parantaa ko. alueen liikenneturvallisuutta. Kainuun liitolta ei ole huomautettavaa ratasuunnitelmaan."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 26.3.2020 antaneet Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KAINUUN JOUKKOLIIKENTEN PALVELUTASOTAVOITTEISTA

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Kainuun joukkoliikenteen palvelutasotavoitteista. Lausunto pyydetään lähettämään viimeistään 27.3.2020 mennessä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on käynnistänyt Kainuun joukkoliikenteen palvelutaso- ja linjastosuunnittelun kesällä 2021 alkavaa tulevaa sopimuskautta varten. Suunnittelua ohjaa Kainuun alueellinen joukkoliikennetyöryhmä, johon kuuluvat ELY-keskuksen lisäksi edustajat kaikista Kainuun kunnista, Kainuun liitosta, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymästä sekä Kainuun ammattiopistosta.

Syksyn 2019 aikana palvelutasosuunnitteluun liittyen on toteutettu asiakaskysely sekä pidetty työpajoja Kainuun kunnissa. Palvelutasosuunnittelun ensimmäinen vaihe, Kainuun joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet, on nyt valmistunut. Palvelutasotavoitteissa on määritelty, millaisia joukkoliikennedyhteistyä Kainuun kuntien välillä tarvitaan tulevalle sopimuskaudelle. Palvelutasotavoitteet on muodostettu opiskelu-, työ- ja asiointimatkojen sekä kaukoliikenteen liityntäyhteyksien ja opiskelijoiden viikonloppumatkojen perusteella. Yleisenä tavoitteena on, että joukkoliikenteen palvelutaso pidettäisiin pääosin nykytasolla ja että nykyisiä autokierroja tehostettaisiin. Palvelutasotavoitteiden perusteella käynnistetään linjastosuunnittelu huhtikuussa 2020. Linjastosuunnittelussa muodostetaan lopulliset autokierrot sekä kilpailutettavat liikennekonaisuudet. ELY-keskus pyrkii kilpailuttamaan tulevan sopimuskauden liikenteen syksyn 2020 aikana.

Kainuun joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet

Kainuun maakuntahallitus on antanut 20.5.2019 (§ 91) Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle lausunnon joukkoliikenteen järjestämistavoista 7.6.2021 alkaen. Lausunnossaan maakuntahallitus kiinnitti huomiota mm. peruspalvelutasoisen julkisen joukkoliikenteen turvaamiseen maakunnan asukkaille, joukkoliikenteen, sosiaali- ja terveydenhuollon ja KE-LA-kuljetusten yhteensovittamiseen ja kehittämiseen sekä liityntäyhteyksien toteuttamiseen niin linja-auto-, juna- ja lentoliikenteessä. Maakuntahallitus totesi myös, että joukkoliikenteen järjestämisessä ja joukkoliikenteessä käytettävien lipputuotteiden osalta tulee ottaa huomioon joukkoliikenteen asiakkaiden palvelutason turvaaminen ja kehittäminen sekä kuljetusketjun toimivuus ja helppous.

Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (2018) joukkoliikenteen kehittämiskohteiksi on todettu joukkoliikenteen palvelutaso sekä matkakettujen kehittäminen liikenteen solmupisteistä kuntakeskuksiin ja matkailualueille.

Joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelman (28.2.2020) yleiset palvelutasotavoitteet ovat lähtökohtaisesti hyviä ja kannatettavia.

Kainuun liitto esittää palvelutasotavoitteissa huomioitavaksi seuraavia asioita:

Yleisiin tavoitteisiin voisi lisätä kohdan ”Edistetään liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamista”. Liikenteen päästöjen vähentäminen ympäristöystävällisillä liikennevälineillä ja polttoaineilla on tärkeä ja myös joukkoliikenteen suunnittelussa huomioitava asia.

Ehdotus palvelutasotavoitteiksi -karttakuvaan tulisi lisätä joukkoliikenne-

yhteyksien kokonaisuuden hahmottamiseksi myös kaukoliikenneyhteydet Kajaanista etelään ja Joensuun suuntaan.

Julkisen joukkoliikenteen suunnittelussa ja kehittämisessä tulisi etsiä innovatiivisia ratkaisuja liikkumiselle, koska Kainuun kaltaisella harvaan asutulla pitkien välimatkojen alueella joukkoliikenteen käyttäjämäärä on alhainen ja edellytykset markkinaehtoisien joukkoliikenteen toimivuudelle ovat heikot.

Kuntien väliseen työmatkaliikenteeseen palvelutasotavoitteissa esitetään tarjottavaksi päivittäisiä työmatkayhteyksiä Kajaanin seudulla. Tavoite on kannatettava ja se tukee myös osaltaan liikenteen päästövähennyksistä, mikäli työmatkapedelöijät siirtyvät aktiivisesti joukkoliikenteeseen. Tärkeää on tässä yhteydessä erityisesti huomioida työmatkaliikennevuorojen tehokas markkinointi ja tiedottaminen.

Joukkoliikenteen suunnittelussa tulisi kiinnittää lisäksi huomiota kuntien sisäisen koulumatkaliikenteen yhdistämismahdollisuuksiin kuntien välillä tapahtuvaan liikenteeseen.

Palvelutasotavoitteisiin tulisi sisällyttää myös erillinen lentokenttäyhteys Suomussalmelta. Tällä turvattaisiin palvelutasoltaan (matka-aika) toimiva lentoliikenneyhteyden mahdollisuus Ylä-Kainuun asukkaille ja liike-elämälle. Mikäli erillisen lentoliikenneyhteyden toteuttaminen määrärahaltaan vuoksi ei ole mahdollista, niin lentokenttäyhteydet tulisi turvata osana junaliityntä-, opiskelu- ja asiointiyhteyksiä.

Joukkoliikenteen suunnittelussa tärkeänä lähtökohtana tulee olla kustannustehokkuus. Kainuun kuntien taloudellinen tilanne tulee ottaa huomioon palvelutasosuunnittelussa ja linjastosuunnittelussa.

Joukkoliikenteen suunnittelussa ja hankinnoissa tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä muutosjoustavuuteen. Tällaisia nopeita muutoksia joukkoliikenteen järjestämiseen aiheuttavia asioita ovat esimerkiksi kuntien välisen pendelöinnin huomattavat muutokset, matkailuliikenteen kulkutampuuksien ja tämän hetken tyyppinen pandemian aiheuttama erityistilanne."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Niko-la-Määttä ovat 7.4.2020 antaneet Hyrynsalmen kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO HYRYNSALMEN UKKOHALLAN ASEMAKAAVAMUUTOS, SYVÄJÄRVEN LUOTEISRANTA

Hyrynsalmen kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Ukkohallan Syväjärven luoteisrannan asemakaavamuutoksen kaavaluonnoksesta. Kaavamuutos on käynnistynyt vuonna 2018 ja muutosta on jatkettu vuoden 2020 alussa. Asemakaava ei vastaa muutosalueen osalta enää tämän hetken tarpeita. Kaavamuutosalueella ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Asemakaavan muutosalue sijaitsee Syväjärven rannalla, toisella puolella vastarannalla sijaitsevat Ukkohallan matkailukeskuksen hotelli, kylpylä ja laskettelurinteitä. Muutosalue on Syväjärveen eli etelään viettävää rinteitä. Alueen länsi- ja pohjoispuolella on jo rakennettua loma-asuntoaluetta. Alueen omistaa Hyrynsalmen kunta. Asemakaavamuutoksella pyritään tehostamaan alueen maankäyttöä ja muutos koskee pääasiassa kaavan virkistys- ja liikennealueita ja mm. kevyelle liikenteelle osoitetaan uudet väylät.

Voimassa olevassa asemakaavassa kyseinen alue on osoitettu pääasiassa virkistysalueeksi. Asemakaavan muutoksella alueelle osoitettaisiin asuinpientalojen ja loma-asuntojen korttelialue sekä autopaikkojen korttelialue. Uimaranta säilyisi, mutta virkistysalue sekä urheilu- ja virkistyspalvelujen alue pienenisivät voimassa olevaan kaavaan verrattuna. Vuodepaikkojen arvioitu maksimimäärä olisi noin 60-80 loma-asunnoissa ja 50 pientaloissa. Asemakaavan toteuttamisen osalta on todettu, että asunto- ja lomarakennustonttien, huoneistojen kysyntä ja matkailutoiminnan kehittyminen vaikuttavat toteutuksen aikatauluun ja keston.

Asemakaavan kaavaluonnos

Kainuun liitto toteaa, että Kainuussa on viisi voimassa olevaa maakunta-kaavaa: Kainuun kokonaismaakuntakaava 2020, Kainuun 1. Vaihemaa-kuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaa-kuntakaava, Kainuun tuulivoima-maakuntakaava ja Kainuun vaihemaa-kuntakaava 2030. Lisäksi vireillä on Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen.

Maakuntakaavojen yleismääräyksien osalta Vaihemaa-kuntakaavassa 2030 on kumottu liito-oravien esiintymispaikkoja koskeva suunnittelu-määräys. Turvetuotantoa ja liikenneturvallisuutta koskevia suunnittelu-määräyksiä ei ole muutettu. Vaihemaa-kuntakaavassa 2030 on muutettu rantojen käyttöä koskevaa yleismääräystä seuraavasti:

"Ranta-alueita tulee kehittää viihtyisinä asumisen ja virkistyksen alueina huomioon ottaen vapaa-ajan, osa-aika- tai pysyvän asumisen tarpeet. Alueiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota sähköisten palvelujen saatavuuteen, olemassa olevaan infrastruktuuriin sekä ympärivuotisen käytön edellytyksiin. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon yleisen virkistyskäytön tarpeet ja vesille pääsyn mahdollisuudet, luonnon- ja maisema-arvot sekä vesi- ja energihuollon järjestäminen."

Kainuun voimassa olevissa maakuntakaavoissa Ukkohallan matkailualue on osoitettu mer-kinnöillä mv matkailun vetovoima-alue, RM matkailupalvelujen alue ja RA loma-asuntoalue. Lisäksi matkailualueelle on osoitettu virkistysaluetta kuvaava merkintä V ja ulkoilureitti. Asemakaavan suunnittelualue sijaitsee maakuntakaavassa osoitetulla loma-asuntoalueella RA. Kainuun liitto tarkentaa, että Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettu loma- ja matkailualue R aluevaraus on osoitettu vaihemaa-kuntakaavassa 2030 loma-asuntoalueen RA kohdemerkinnällä ja aluevarausmerkintä on kumottu. Loma-asuntoalueen kohdemerkinnällä RA osoitetaan matkailupalvelujen alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat loma-asumiselle ja matkailua palveleville toimintoille varatut seu-

dullisesti merkittävät alueet, joita koskee seuraava suunnittelumääräys:

"Alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueen tarkoituksenmukaiseen käyttöön loma-asunto- ja matkailutoimintojen kannalta, toimintojen mitoittamiseen sekä aluevarausten yhteensovittamiseen."

Kainuun liitto huomauttaa, että asemakaavaluonnoksen kaavaselostuksessa (s.11) oleva ote maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta on vanha. Kainuun voimassaolevien maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on päivätty 26.2.2020. Yhdistelmäkartta on luonteeltaan epävirallinen, eikä kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin asiakirjoihin.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa asemakaavan kaavaluonnokseen."

4) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 16.4.2020 antaneet Paltamon kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO PALTAMON VEKARANNIEMEN JA ISON KÄRPPÄSAAREN RANTA-ASEMAKAAVAMUUTOKSESTA

Paltamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Vekaranniemen ja Ison Kärppäsaaren ranta-asemakaavamuutosta koskevasta kaavaluonnoksesta. Suunnittelualue sijaitsee noin 27 kilometriä kunnan keskustajamasta länteen Oulujärven ranta-alueella. Kaava-alue on noin 80 ha ja sen muuntamaton rantaviivan pituus on 6,6 km (muunnettua rantaviivaa 5,25 km).

Ranta-asemakaavan kaavamuutoksen tavoitteena on lisätä olemassa olevien rakennuspaikkojen rakennusoikeutta. Ranta-asemakaavan kaavaluonnoksessa on osoitettu 33 omarantaista loma-asuntojen kortteli-alueita, joista yksi on muutettavaan voimassa olevaan kaavaan nähden uusi rakennuspaikka. Kaavaluonnoksessa vajaan kolmasosaan rakennuspaikoista on lisätty rakennusoikeutta Paltamon nykyisen rakennusjärjestyksen sallima määrä. Voimassa olevan ranta-asemakaavassa rakennusoikeutta 3 840 k-m² on lisätty kaavaluonnoksessa 1 420 k-m², jolloin kaavaluonnoksen rakentamisoikeus on yhteensä 5 260 k-m².

Ranta-asemakaavan alueella on voimassa oikeusvaikutteinen Oulujärven rantayleiskaava. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 32 §:n mukaan maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Ranta-asemakaavan kaavaluonnos

Kainuun liitto esittää tarkennettavaksi ranta-asemakaavan kaava-aineistossa, että Kainuun maakuntakaava 2020 on vahvistettu Valtioneuvostossa 29.4.2009 ranta-asemakaavan kaavaselostuksessa sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetun ympäristöministeriön sijasta.

Ranta-asemakaavan kaavaselostuksessa todetaan virheellisesti, että Kainuun vaihemaakuntakaavaa 2030 koskeva maakuntavaltuuston hyväksymispäätös 16.12.2019 ei ole lainvoimainen. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA) 93 §:n mukaan maakuntakaava tulee voimaan, kun päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa niin kuin kunnalliset ilmoitukset niissä julkaistaan. Kainuun vaihemaakuntakaavan 2030 voimaantulosta on kuulutettu 26.2.2020. Vaihemaakuntakaavassa 2030 osoitettujen uusien kaavaratkaisujen osalta Kainuun vaihemaakuntakaava 2030 on kumonnut tai muuttanut osin Kainuun maakuntakaavan 2020 kaavaratkaisuja ja sisältää teknisluonteisia korjauksia Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan kaavamerkin­ töihin ja -määräyksiin. Vaihemaakuntakaavassa 2030 on tarkistettu muun muassa rantojen käyttöä koskevaa yleistä suunnittelumääräystä. Kainuun liitto pyytää huomioimaan ajantasaisen Kainuun maakuntakaavatilanteen ranta-asemakaavan muutoksen kaavaselostuksen lisäksi myös kaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Kainuun liitto toteaa huomioitavaksi kaava-aineistossa, että ranta-ase-
makaavaluonnoksen kaavaselostuksessa (s.13) oleva ote maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta on vanhentunut. Maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on päivitetty 26.2.2020 Kainuun vaihemaakuntakaavan 2030 saatua lainvoiman. Yhdistelmäkartta on luonteeltaan epävirallinen, eikä kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin asiakirjoihin.

Ranta-asemakaavan kaava-aineistossa todetaan, että ranta-asemakaavan aluetta ei koske mikään erityinen maakuntakaavamerkintä, eikä alueille ole osoitettu maakuntakaavoissa varsinaisia varauksia. Kainuun voimassa olevassa maakuntakaavoituksessa suunnittelualue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M) ja matkailun vetovoima-alueeksi (mv). Kainuun liitto pyytää tarkentamaan ranta-asemakaavan kaavaselostusta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa maakuntakaavan aluevarausmerkinnän (M) ja kehittämisperiaatemarkinnän (mv) osalta.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa ranta-asemakaavan kaavaluonnoksesta."

5) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Nikola-Määttä ovat 20.4.2020 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO TERRAFAME OY KOLMISOPEN ESIITYMÄN HYÖDYNTÄMISEN JA KAIVOSPIIRIN LAAJENNUKEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Terrafame Oy:n Kolmisopen hyödyntämisen ja kaivospiirin laajennuksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Kolmisopen mineraaliesiintymän hyödyntämisen vaikutusten arvioinnin kanssa arvioidaan Kolmisopen esiintymän hyödyntämisen edellyttämien vesistöjärjestelyjen

vaikutukset. Lisäksi arvioidaan kaivostoiminnan jatkuessa rakennettavien uusien tuotanto- ja jätealueiden ympäristövaikutukset, joista osa sijoittuu nykyisen kaivospiirin ulkopuolelle suunnitellulle kaivospiirin laajennusalueelle. YVA-menettelyn tarkoituksena on tuottaa tietoa hanketta koskevaa päätöksentekoa ja lupaprosessia varten ja lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia hankkeen suunnitteluun. YVA-lain (252/2017) ja asetuksen (277/2017) mukaan arvioinnissa keskitytään tarkastelemaan hankkeen kannalta keskeisimpiä tunnistettuja ympäristövaikutuksia.

Arvioitavat vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan hankevaihtoehtojen lisäksi Kolmisoppijärven patoamiselle kahta eri alavaihtoehtoa.

VE0: Tuotanto jatkuu nykyisten ympäristölupien mukaisesti. Malmin louhintaa tehdään ainoastaan Kuusilammen alueella, jolloin tuotanto voi jatkua arviolta vuoteen 2035 asti. Kolmisoppea ei tällöin hyödynnetä eikä kaivospiiriä laajenneta.

VE1: Kuusilammen esiintymän lisäksi Kolmisopen esiintymä hyödynnetään vain osittain ja kaikki toiminnot sijoittuvat nykyisen kaivospiirin alueelle. Kolmisopen louhinnan kesto on arviolta 8 vuotta ja tuolloin kaivoksen tuotanto voisi jatkua 2040-luvun alkuun saakka.

VE2: Kuusilammen esiintymän lisäksi Kolmisopen esiintymä hyödynnetään ja kaivospiiri laajennetaan. Kolmisopen louhinnan kesto on vähintään 13 vuotta, jolloin koko kaivoksen tuotanto voisi jatkua 2050-luvulle asti (nykyisillä malmivaroilla) ja 2080-luvulle mahdollisilla mineraalivaroilla.

Kummassakin hankevaihtoehdossa (VE1 ja VE2) tarkastellaan lisäksi Kolmisoppijärven patoamiselle kahta eri alavaihtoehtoa:

a: Kolmisoppijärveen rakennetaan pato louhosta varten Huovinlahden kohdalle.

b: Kolmisoppijärveen rakennetaan pato Niskanlahden ja Aittolahden kohdalle.

YVA-ohjelman perusteella hankkeessa on tunnistettu keskeisimmiksi arvioitaviksi vaikutuksiksi:

- Kolmisopen vesistöjärjestelyjen vaikutukset vesitalouteen ja vesimuodostumien tilaan.
- Kolmisopen esiintymän hyödyntämisestä syntyvät melu-, pöly- ja värinävaikutukset sekä kaivospiirin laajennuksesta syntyvät melu- ja pölyvaikutukset.
- Kolmisopen louhoksen sekä uusien rakennettavien sivukivi- ja tuotantoalueiden (ml. kaivospiirin laajennusalue) vaikutukset luontoarvoihin ja suojelualueisiin.
- Vaikutukset aluetalouteen.

Lisäksi arvioinnissa nousevat esille mm. liikennejärjestelyistä syntyvät vaikutukset ja muutokset lähi- ja kaukomaisemassa.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Kestävä kaivannaisala on yksi Kainuun maakuntavaltuustossa 18.12.2017 hyväksytyn Kainuu-ohjelman elinkeinojen kärkialoista. Kaivannaisalan yleistavoitteena on luoda maakuntaan kestävästi kasvava kaivannaisklusteri, joka yhdistää alan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiot sekä yritystoiminnan koordinoituihin yhteistyöksi ja kehittämistoiminnaksi. Kainuun liitto näkee, että luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja jalostaminen omassa maakunnassa pitkälle jalostetuiksi tuotteiksi ja palveluiksi on tärkeä maakunnan menestystä rakentava asia.

Kolmisopen esiintymän hyödyntäminen ja kaivospiirin laajennus ovat maankäytön kannalta mittavia suunnitelmia, joilla on merkittäviä vaikutuksia luonnonympäristölle. Kainuun liitto korostaa, että ympäristövaikutusten arvioinnin lisäksi on arvioitava ja kuvattava vaihtoehtojen riskit luonnonympäristölle ja toimenpiteet riskien estämiseksi toiminnan aikana ja sen päätyttyä. Hankevaihtoehtojen vaikutukset muihin elinkeinoihin ja lähialueen muuhun olemassa olevaan tai suunniteltuun maankäyttöön on hyvä kuvata arvioinnin kannalta riittävällä tarkkuustasolla.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on nostettu esille hankkeen kannalta oleelliset Maakuntakaavassa 2020 ja Vaihemaaikuntakaavassa 2030 osoitettuja EK ja ek-m merkintöjä sekä Natura-alueita koskevat suunnittelumääräykset. Näiden lisäksi Kainuun liitto haluaa nostaa esille maakuntakaava-alueita koskevan liikenneturvallisuuden yleismääräyksen, joka on tarpeellista huomioida liikenteen vaikutuksia arvioitaessa: ”Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueiden käyttöä koskevassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenneturvallisuuden edistämiseen sekä sujuvan ja hyvän liikenneympäristön saavuttamiseen.” Liikennevaikutuksia arvioitaessa on hyvä huomioida myös muusta toiminnasta aiheutuva liikenne ja niiden yhteisvaikutukset.

Kainuun liitto tarkentaa lisäksi, että arviointiohjelmassa esitetty maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on luonteeltaan epävirallinen eikä kuulu maakuntavaltuustossa hyväksyttäviin asiakirjoihin. Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on päivätty 26.2.2020.”

Lisätietoja lausunnoista nro 1-5 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
